

ОЗНАКИ И НАГРАДИ НА ЦИВИЛНАТА ЗАШТИТА НА СФРЈ

Трајче Трајков

Македонско грбословно друштво
<https://orcid.org/0000-0001-8184-5512>

УДК 929.6:355.58(497.1)
929.624/.628:355.58(497.1)
<https://doi.org/10.47763/mher2219046t>

Рецензирана статија

АПСТРАКТ

Во статијата се опишани и се прикажани ознаките на Цивилната заштита на СФРЈ, и тоа: амблем, општ знак, ознаки на специјализираните единици, ознаки на функциите во единиците на цивилната заштита и ознаки на функциите во штабовите на цивилната заштита, како и наградите - плакета и значка на цивилната заштита. Дополнително се претставени плакетата и значката на Центарот за цивилна заштита на Сојузниот секретаријат за народна одбрана (ССНО), како и републичките награди на цивилната заштита на СР Хрватска – златен, сребрен и бронзен медал, златна значка и признание, единствени од таков вид во поранешна Југославија. Посебен акцент е ставен на меѓународниот знак на цивилната заштита, правно нормиран во највисоките акти на меѓународното хуманитарно право, кој е основа за дизајнот на ознаките на цивилната заштита во најголемиот број држави во светот.

Станува збор за интересна и недоволно истражена тематика, како од аспект на сигнуманистиката и униформологијата, така и од аспект на фалеристиката, особено македонската, бидејќи со плакета и значка на цивилната заштита на СФРЈ биле наградени голем број македонски граѓани, организации и институции.

Клучни зборови: цивилна заштита, цивилна одбрана, меѓународен знак, амблем, значка, плакета, медал, син триаголник, портокалово поле, Протокол, Женевска конвенција, Црвен крст.

INSIGNIA AND AWARDS OF THE CIVIL PROTECTION ORGANIZATION OF SFRY

Trajche Trajkov

Macedonian Heraldic Society,
<https://orcid.org/0000-0001-8184-5512>

UDC 929.6:355.58(497.1)
929.624/.628:355.58(497.1)
<https://doi.org/10.47763/mher2219046t>

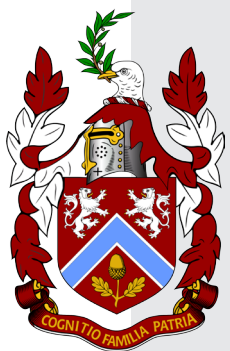
Peer-reviewed article

ABSTRACT

The article describes the insignia of the Civil Protection organization of the Socialist Federative Republic of Yugoslavia (SFRY), namely: emblem, general ensign, insignia of specialized units, insignia of functions in civil protection units and insignia of functions in civil protection headquarters, as well as awards - a plaque and civil protection pin. In addition, the plaque and badge of the Center for Civil Protection of the Federal Secretariat for People's Defense (FSPD) are presented, as well as the republican awards for civil protection of the Socialist Republic (SR) of Croatia - gold, silver and bronze medals, gold badge and recognition, which were unique of that kind in former Yugoslavia. Special emphasis is placed on the international civil protection sign, legally standardized in acts of international humanitarian law, which forms the basis for the design of the signs of civil protection in most countries in the world.

It is an interesting and under-researched topic, especially in terms of signumanistics and uniformology, as well of phaleristics, and then especially in a Macedonian context given that a large number of Macedonian citizens, organizations and institutions were awarded with the plaque and badge of civil protection of SFRY.

Keywords: civil protection, civil defense, international ensign, emblem, badge, plaque, medal, blue triangle, orange field, Protocol, Geneva Convention, Red Cross.

КОНЦЕПТОТ НА ЦИВИЛНА ЗАШТИТА И МЕГУНАРОДНОТО ХУМАНИТАРНО ПРАВО

Една од основните задачи на секоја одговорна власт е да обезбеди одбрана, безбедност и заштита на своите граѓани, како во војна така и во мир. Речиси секоја држава за постигнување на овие цели покрај вооружени сили и органи за безбедност, има развиено сопствен концепт на цивилна заштита, како основен и најважен дел од поширокиот систем на цивилна одбрана, која во време на војни, вооружени судири, елементарни непогоди и катастрофи има основна улога да превенира и да го заштити цивилното население, цивилните објекти, материјалните, културните и сите други добра, од уништувања, како и да врши санација и отстранување на настанатите штетни последици.

Многубројните војни низ историјата, особено во 19 и 20 век, донеле невидени материјални разурнувања и страдања на населението. Тоа бил главен мотив државите да се обединат во идејата за хуманизација на војните, односно за нивно меѓународно правно нормирање и обезбедување хуман третман на ранетите, болните и заробените цивили. Формирањето на Меѓународниот комитет на Црвениот крст (1863), донесувањето на Хашките конвенции (1899, 1907), четирите Женевски конвенции (1864, 1906, 1929, 1949) и двата Дополнителни протоколи (1977) како највисоки акти на меѓународното хуманитарно право само ја потврдуваат реализацијата на оваа заложба.

Помагањето на настраданото цивилно население и цивилни објекти во војна и мир е невозможно без постоење и функционирање на ефикасен систем на цивилна заштита. Речиси цело поглавје (Дел IV, Оддел I, Глава VI, чл. 61-67) (Женевски 2019, 285-291) од Дополнителниот протокол (Протокол I) на Женевската конвенција од 12 август 1949 година, донесен на 8 јуни 1977 година, е посветено на организацијата, задачите и правната заштита на цивилната заштита во меѓународните вооружени судири.

Кодификацијата на хуманитарните цели на цивилната заштита во меѓународното право, е доказ дека цивилната одбрана сè уште има извесен степен на политичка, морална и психолошка сила која го оправдува нејзиното постоење (Кузев 1995, 66).

THE CONCEPT OF CIVIL PROTECTION AND INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW

One of the basic tasks of any responsible government is to ensure the defense, security and protection of its citizens, both in war and in peace. In order to achieve these goals, in addition to the armed forces and security authorities, almost every country has developed its own concept of civil protection, as the basic and most important part of the wider system of civil defense, which in times of wars, armed conflicts, natural disasters and states of emergency, has a vital role in safeguarding the civilian population, civil infrastructure, national resources, and cultural and other goods, as well carrying out cleaning-up and other remediation activities as necessary.

Numerous wars throughout history, especially in the 19th and 20th centuries, brought unprecedented material destruction and suffering to the population. That was the main motive for the different nation states to unite in the idea of 'humanizing' wars, that is, to develop agreements about international legal standardization and ensuring humane treatment of wounded, sick and captured civilians. The formation of the International Committee of the Red Cross (1863), the adoption of the Hague Conventions (1899, 1907), the four Geneva Conventions (1864, 1906, 1929, 1949) and the two Additional Protocols (1977) as the highest acts of international humanitarian law only confirm the realization of this commitment.

Helping civilian populations and protecting civilian infrastructure in times of war and peace is impossible without the existence and functioning of an efficient system of civil protection. Almost the entire chapter (Part IV, Section I, Chapter VI, Art. 61-67) (Geneva 2019, 285-291) of the Additional Protocol (Protocol I) of the Geneva Convention of 12 August 1949, adopted on 8 June 1977, is dedicated to the organization, tasks and legal protection of civil protection in international armed conflicts.

The codification of the humanitarian goals of civil defense in international law is evidence that civil defense still has a certain degree of political, moral and psychological force justifying its existence (Kuzev 1995, 66).

МЕЃУНАРОДНИОТ ЗНАК НА ЦИВИЛНАТА ЗАШТИТА

Потрагата по корените на меѓународниот знак на цивилната заштита нè враќа назад во првата половина на 20 век, непосредно пред Втората светска војна, кога во 1939 година е дизајниран препознатливиот амблем на Цивилната одбрана на САД (US Civil Defense), моќен и сè уште почитуван симбол од страна на американските граѓани. Дизајнер на логото е Чарлс Т. Коинер (Charles T. Coiner, 1898-1989), американски сликар и директор на агенцијата за рекламна уметност „A.W. Ayer & Son“ (Charles Coiner). Знакот претставува син круг во чија внатрешност има бел триаголник со црвени стилизирани букви „CD“, кои образуваат круг (сл. 1). Триаголникот ги симболизира трите фази на концептот на цивилна заштита - превенција, готовност и реагирање.

Во април 1979 година почнува со работа Федералната агенција за управување со вонредни ситуации (Federal Emergency Management Agency-FEMA), која ги презема надлежностите на Цивилната одбрана, а од 1981 до 2003 година амблемот на цивилната одбрана - бел триаголник во син круг, е составен дел на нејзиниот грб¹ (сл. 2). Американското здружение за цивилна одбрана (American Civil Defense Association), основано во 1962 година, сè уште го користи амблемот на Цивилната одбрана како основен симбол во своето лого (сл. 3).

Во 1977 година, со донесувањето на Дополнителниот протокол (Протокол I) на Женевската конвенција од 1949 година, е стандардизиран меѓународниот знак за распознавање на цивилната заштита, чијшто основен симбол - триаголникот, е преземен токму од амблемот на цивилната одбрана на САД.

Во согласност со чл. 66 од Протоколот I, кој се однесува на заштита на жртвите во меѓународни вооружени судири, секоја страна во судирот треба да настојува да обезбеди нејзините организации на цивилната заштита, нивниот персонал, згради

THE INTERNATIONAL CIVIL PROTECTION SIGN

The search for the roots of the International Civil Protection Sign takes us back to the first half of the 20th century, just before the Second World War, when in 1939 the recognizable emblem of the US Civil Defense organization was designed, and which remains a powerful and respected symbol amongst American citizens. The designer of the logo was Charles T. Coiner (Charles T. Coiner, 1898-1989), an American painter and director of the advertising art agency 'A.W. Ayer & Son' (Charles Coiner). The emblem is a blue circle inside which there is a white triangle with red stylized letters "CD" forming a circle. (Fig. 1) The triangle symbolizes the three phases of the concept of civil protection - prevention, preparedness and reaction.

In April 1979, the Federal Emergency Management Agency (FEMA) started working, taking over the responsibilities for civil defense, and from 1981 to 2003, the emblem of civil defense - a white triangle in a blue circle - became an integral part of the coat of arms.¹ (Fig. 2) The American Civil Defense Association, founded in 1962, still uses the Civil Defense emblem as a core symbol in its logo. (Fig. 3)

In 1977, with the adoption of the Additional Protocol (Protocol I) of the Geneva Convention of 1949, the international distinctive sign of civil protection was standardized, with its core symbol - the triangle - taken directly from the emblem of the civil defense organization of the USA.

In accordance with Art. 66 of Protocol I, relating to the protection of victims of international armed conflicts, each party to the conflict is required to endeavor to ensure that its civil protection organizations, their personnel, buildings and materials, as well as civilian shelters, are recognizable and identified by the international ensign for civil

Сл./Fig. 1

Сл./Fig. 2

Сл./Fig. 3

и материјали, како и цивилните засолништа, да бидат распознатливи и идентификувани со меѓународниот знак за цивилна заштита. Меѓународниот знак за распознавање на цивилната заштита е рамнокрак син триаголник на портокалово поле. Покрај знакот за распознавање, страните во судир можат да се согласат за употребата на сигналите за распознавање што служат за идентификација на цивилната заштита. Страните во конфликтот мора да ги преземат сите неопходни мерки за да спречат и да отстранат секаква злоупотреба на меѓународниот знак за распознавање на цивилната заштита (Женевски 2019, 289).

Член 66, ст. 4, од Протоколот I не ја пропишува формата на меѓународниот знак на цивилната заштита, односно дали портокаловото „поле“ во кое е поставен синиот триаголник претставува круг, квадрат или правоаголник. Но, од приложената слика со образецот на меѓународниот знак во чл. 16 на дополнителниот Прилог I дознаваме дека тој има форма на квадрат (Женевски 2019, 324) (сл. 4).

Исто така, анексот препорачува:

(а) ако синиот триаголник е на знаме или на лента за рака или на наметка, полето на триаголникот да биде портокалово знаме, лента за рака или наметка;

(б) еден од аглите на триаголникот да биде насочен вертикално нагоре;

(в) ниеден агол на триаголникот да не го допира работ на портокаловото поле.

Меѓународниот знак за распознавање ќе биде толку голем колку што тоа одговара на околностите. Знакот на распознавање, секаде каде што е можно, ќе биде истакнат на рамни површини или на знамиња видливи од што повеќе насоки и од што е можно подалеку. Во согласност со инструкциите на надлежните власти, персоналот на цивилната заштита, секогаш кога е можно, ќе носи капа и облека со меѓународен знак за распознавање. Ноќе или кога видливоста е намалена, знакот може да биде светол или осветлен; тој може исто така да биде изработен од материјали кои овозможуваат да се препознае со помош на технички средства за забележување. (Женевски 2019, 324)

Меѓународниот знак на цивилната заштита може во согласност со националните власти да се користи во мир за распознавање на

protection. The international recognition ensign of civil protection is an equilateral blue triangle on an orange field. In addition to the recognition ensign, the parties to the conflict can agree on the use of recognition signals that serve to identify civil defense. The parties to the conflict must take all necessary measures to prevent and eliminate any abuse of the international distinctive sign of civil protection (Женевски 2019, 289).

Article 66, paragraph 4, of Protocol I does not describe the shape of the international ensign of civil protection, that is, whether the orange “field” in which the blue triangle is placed is a circle, square or rectangle. But from the attached picture with the international ensign template in art. 16 of the additional Annex I, we learn that it has a square shape.

Сл./Fig. 4

(Женевски 2019, 324) (Fig. 4)

Also, the annex recommends:

(a) if the blue triangle is on a flag or armband or mantle, the field of the triangle shall be an orange flag, armband or mantle;

(b) one of the angles of the triangle should point vertically upwards;

(c) no corner of the triangle touches the edge of the orange field.

The international distinctive sign shall be as large as is appropriate to the circumstances. The ensign will, wherever possible, be displayed on flat surfaces or on flags visible from as many directions as possible and at distance. In accordance with the instructions of the competent authorities, the civil protection personnel will, whenever possible, wear a hat and clothing with an international distinctive sign of Civil Protection. At night or when visibility is poor, the sign may be bright or illuminated; it may also be made of materials that allow it to be recognized by technical means of detection. (Женевски 2019, 324)

The international civil protection sign can, in accordance with the national authorities, be used in times of peace in order to give recognition to their civil defense organization. Recognizing the medical and religious personnel of civil protection organizations, and their units and

цивилната заштита. Распознавањето на санитарскиот и верскиот персонал на цивилната заштита, санитарските единици и санитарските транспорти е можно со помош на знакот на црвениот крст, црвената полумесечина или црвениот лав и сонце на бело поле², додека припадниците на цивилната заштита мора да носат со себе лична карта на цивилната заштита. (Samardžija 2018, 10).

Врз основа на меѓународниот знак на цивилната заштита, Меѓународната организација за цивилна одбрана (ICDO) како свој симбол го користи синиот триаголник поставен во портокалов глобус, опкружен со две зелени маслинови гранки како симбол на мирот. Амблемот е усвоен на 13. Генерално собрание на Организацијата одржано на 29 октомври 1998 година во Пекинг, НР Кина. (Symbols) (сл. 5).

Правно нормиран во највисоките акти на меѓународното хуманитарно право, на ист ранг со меѓународниот знак на црвениот крст, црвената полумесечина и црвениот кристал, меѓународниот знак на цивилната заштита, исто така, претставува хуманитарен симбол со своја историска вредност, имајќи ја предвид основната задача на цивилната заштита да овозможува помош и заштита на загрошено и настрадано цивилно население и цивилни објекти во време на вооружени судири и елементарни непогоди. Знакот на цивилната заштита се употребува како знак за обележување, заштита и припадност.

ОЗНАКИ НА ЦИВИЛНАТА ЗАШТИТА НА СФРЈ

Цивилната заштита на СФРЈ претставувала стратегиска компонента на системот на општонародна одбрана и општествена самозаштита на СФРЈ, чија основна задача била заштита и спасување на населението, материјалните, културните и другите добра од воени разурнувања, елементарни непогоди и несреќи од поголеми размери. Цивилната заштита се организирила и подготвувала во секоја станбена и деловна зграда, јавен и друг објект, населено место, месна заедница, организација на здружен труд, работна заедница и општествено-политичка заедница (Vojni leksikon 1981, 87).

Почетоците на цивилната заштита во поранешна Југославија се во 1948 година кога со уредба во Државното министерство за внатреш-

transport vehicles is made possible by the use of the signs of the red cross, the red crescent, or the red lion and sun on a white field²; the members of civil protection organizations must carry with them a civil protection identity card (Samardžija 2018, 10).

Based on the international symbol of civil protection, the International Civil Defense Organization (ICDO) uses as its symbol a blue triangle set in an orange globe, surrounded by two green olive branches symbolic of peace. The emblem was adopted at the 13th General Assembly of the Organization held on 29 October 1998 in Beijing, PR China. (Symbols) (Fig. 5)

Сл./Fig. 5

Legally regulated in the acts of international humanitarian law, having the same rank as the international sign of the red cross, red crescent and red crystal, the international sign of civil protection is also a humanitarian symbol with its

own historical value, which recognizes the basic task of civil protection is to provide assistance and protection to endangered and suffering civilian populations and civilian infrastructure during armed conflicts and natural disasters. The ensign of civil protection is used as a sign of marking, protecting and belonging.

INSIGNIA OF THE CIVIL PROTECTION ORGANIZATION OF SFRY

The creation of the Civil Protection organization of the SFRY was as a strategic component of the system of public defense and social self-protection of the SFRY. Its main task was to protect the population, material, cultural and other goods from military destruction, natural disasters and large-scale accidents. Civil protection was organized and prepared in every residential and business building, public and other facility, settlement, local community, organization of joint labor, working community and socio-political community (Vojni leksikon 1981,87).

The beginnings of civil defense in the former Yugoslavia occurred in 1948, when the Department for Anti-Aircraft Protection (PAZ)

ни работи на ФНРЈ е формирано Одделение за противавионска заштита (ПАЗ). Во 1955 година Одделението за ПАЗ е преименувано во Служба за цивилна заштита, а од 1963 година раководењето со цивилната заштита го презеде Сојузниот секретаријат за народна одбрана. Во 1965 година е донесен Закон за народна одбрана со кој е регулирано раководењето со цивилната заштита на сите нивоа, а со Законот за општонародна одбрана од 1982 системот на цивилна заштита дополнително е модифициран и проширен.

Цивилната заштита на СФРЈ не била само оперативно-теориски концепт, таа претставувала моќен систем како од кадровски така и од материјално-технички аспект, која својот зенит го достигнала во 80-тите години на минатиот век кога имала над два милиони регистрирани членови и обучени повереници, над 3.500 единици и над 20.000 моторни возила и специјални машини.

Припадниците на цивилната заштита на СФРЈ имале своја препознатлива сина униформа со соодветни ознаки, пропишани со посебен Правилник за облеката и ознаките во цивилната заштита од 23 април 1975 година. Правилникот е донесен од Сојузниот секретаријат за народна одбрана (ССНО), врз основа на претходен договор со републичките и покраинските секретаријати за народна одбрана.

Ознаките на цивилната заштита се состојат од амблем, општ знак на цивилната заштита, ознаки на специјалности, ознаки на функциите во единиците на цивилната заштита и ознаки на функциите во штабовите на цивилната заштита. Општиот знак и ознаките на специјалноста се носат на средината на горниот лев ракав, на 7 cm од горниот раб на ракавот. Ознаките на функциите се носат 1 cm под општиот знак, односно ознаката на специјалноста.

Амблемот на цивилната заштита е во форма на круг со пречник од 2,2 cm во чија средина врз релјефна површина во форма на петокрака ѕвезда е поставен син емајлиран триаголник во чија средина е поставена црвена петокрака ѕвезда (сл. 6). Амблемот изработен во форма на метална значка припадниците на цивилната заштита го носеле на каците.

Општиот знак на Цивилната

was established by decree in the State Ministry of Internal Affairs of the Federal People's Republic of Yugoslavia. In 1955, the PAZ Department was renamed the Civil Protection Service, and since 1963, the management of civil protection has been taken over by the Federal Secretariat for National Defense. In 1965, the Law on National Defense was adopted, which regulates the management of civil protection at all levels, and with the Law on National Defense from 1982, the system of civil protection was further modified and expanded.

Civil protection of the SFRY was not only an operational-theoretical concept, it represented a powerful system both from a personnel and material-technical point-of-view, and reached its zenith in the 1980s when it had over two million registered members and trained trustees, over 3,500 units and over 20,000 motor vehicles and special machines.

The members of the civil protection organization of the SFRY had their own distinctive blue uniform with appropriate markings, prescribed from 23 April 1975 by a special rulebook on the clothing and markings in civil protection. The regulation was adopted by the Federal Secretariat for National Defense (SSNO), based on a previous agreement with the republican and provincial secretariats for national defense.

Civil protection insignia consists of an emblem, general civil protection insignia, specialty insignia, civil protection unit functions insignia and civil protection headquarters function insignia. The general insignia and specialty insignia are worn in the middle of the upper left sleeve, 7 cm from the upper edge of the sleeve. The signs of the functions or specialties are worn 1 cm below the general sign.

The emblem of the civil defense organization takes the form of a circle with a diameter of 2.2 cm, in the middle of which is a blue triangle bearing is placed on a relief surface in the form of a five-pointed star, in the middle of which is a red five-pointed star. (Fig. 6) The emblem, made in the form of a metal badge, was worn by members of the civil defense on their hats.

Сл./Fig. 6

заштита на СФРЈ е во форма на круг во портокалова боја, со пречник од 6 cm, поставен на сина основа. Во средината на кругот е сместен рамностран триаголник во сина боја во чија средината се наоѓа црвена петокрака ѕвезда. Општиот знак е изработен како ткаен или печатен амблем со димензии 7 x 6,5 cm (сл. 7).

Ознаките на специјализираните единици на цивилната заштита се во форма на круг во портокалова боја, со пречник од 6 cm, поставен на сина основа. Во средината на кругот е сместен рамностран триаголник во сина боја во чија средина се наоѓа знакот за специјалноста, и тоа:

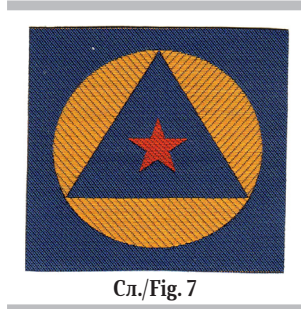
- за прва медицинска помош – знакот на црвениот крст;³
- за ветеринарните единици – крст во сина боја со бел раб;
- за техничките единици – стилизиран запченик во црвена боја;
- за единиците за противпожарна заштита – стилизиран пламен во црвена боја;
- за единиците за радиолошка, биолошка и хемиска (РХБ) заштита – знакот за радијација;⁴
- за деактивирање – стилизирана авионска бомба;
- за асанација на теренот – сигнално знаменце;
- за одржување на редот – буква „R“;

Ознаките на специјализираните единици се изработени како ткаен или печатен амблем, со димензии 7 x 6,5 cm, на темносина основа. (сл. 8). Припадниците на цивилната заштита во СР Хрватска општиот знак и ознаките на специјализираните единици ги носеле на униформата како амблем во форма на круг со портокалова боја, со пречник 6,5 cm (сл. 9).

Ознаката за повереник на цивилната заштита е на сина подлога и го содржи амблемот на цивилната заштита, под кој е поставен еден правоаголен ширит во жолта боја со димензии 6 x 1 cm (сл. 10).

Ознаките на функциите во единиците на цивилната заштита се во форма на правоаголник во

The general ensign of the Civil Protection organization of SFRY is in the form of an orange circle, with a diameter of 6 cm, placed on a blue base. In the middle of the circle is an equilateral triangle in blue, in the center of which is a red five-pointed star. The general ensign is made as a woven or printed emblem with dimensions of 7 x 6.5 cm. (Fig. 7)

Сл./Fig. 7

The insignia of the specialized units of the civil protection are in the form of an orange circle, with a diameter of 6 cm, placed on a blue base. In the middle of the circle is an equilateral triangle in blue, in the middle of which is the sign for the specialty, namely:

- for first aid – the sign of the red cross;³
- for veterinary units - a blue cross with a white border;
- for the technical units – a stylized gear in red color;
- for fire protection units – stylized red flame;

Сл./Fig. 8

- for radiological, biological and chemical (RBCh) protection units - the radiation sign;⁴

- for bomb-disposal - stylized airplane bomb;
- for sanitation on the field - signal flag;
- to maintain order – the letter “R”;

The insignia of the specialized units are made as a woven or printed emblem, with dimensions of 7 x 6.5 cm., on a dark blue background. (Fig. 8) The members of the civil defense organization in SR Croatia wore the general sign and the insignia of the specialized units on their uniform as an emblem in the form of an orange circle, with a diameter of 6.5 cm.

(Fig. 9)

The badge for the trustee of civil protection has a blue background and contains the emblem of the civil protection, under which is placed a yellow stripe with dimensions of 6 x 1 cm. (fig. 10)

The designations of the functions in the civil protection units took the form of a blue rectangle

сина боја со димензии 6,5 x 8 cm. Функциите се означуваат со црвен шеврон (стропило) со димензии 5,6 x 2,6 cm, потесен црвен правоаголен ширит со димензии 5,6 x 0,3 cm, поширок црвен правоаголен ширит со димензии 5,6 x 0,6 cm и црвена петокрака ѕвезда со должина на краците од 1,5 cm (сл. 11).

Ознаката за водач на екипа е со еден шеврон и една петокрака ѕвезда над него. Ознаката за командир на одделение е со два шеврона и една петокрака ѕвезда над нив. Ознаката за командир на вод е со три шеврона и една петокрака ѕвезда над нив.

Ознаката за заменик-командант на чета е со еден правоаголен ширит и една петокрака ѕвезда над него. Ознаката за командант на чета е со еден правоаголен ширит и две петокраки ѕвезди над него.

Ознаката за заменик-командант на баталјон е со еден потесен и еден поширок правоаголен ширит и една петокрака ѕвезда над нив. Ознаката за командант на баталјон е со два правоаголни ширита и една петокрака ѕвезда над нив.

Ознаката за заменик-командант на одред е со еден потесен и еден поширок правоаголен ширит и две петокраки ѕвезди над нив. Ознаката за командант на одред е со два правоаголни ширита и две петокраки ѕвезди над нив.

Ознаката за заменик-командант на бригада е со еден потесен и еден поширок правоаголен ширит и три петокраки ѕвезди над нив. Ознаката за командант на бригада е со два правоаголни ширита и три петокраки ѕвезди над нив.

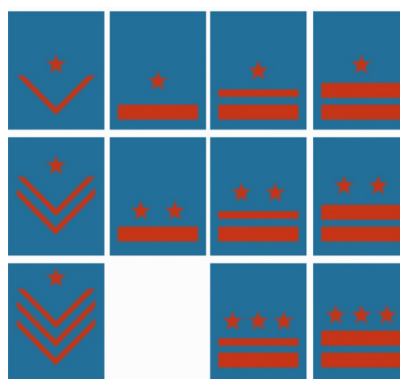
Ознаките на функциите во штабовите на цивилната заштита се во форма на правоаголник во сина боја со

Сл./Fig. 9

Сл./Fig. 10

Сл./Fig. 11

with dimensions of 6.5 x 8 cm. The functions are marked with a red chevron with dimensions 5.6 x 2.6 cm, a narrower red stripe with dimensions 5.6 x 0.3 cm, a wider red stripe with dimensions 5.6 x 0.6 cm and a red a five-pointed star with a length of 1.5 cm. (Fig. 11)

The team leader's insignia has a single chevron and a five-pointed star above it. The division commander insignia has two chevrons and a five-pointed star above them. The platoon leader insignia has three chevrons and a five-pointed star above them.

The insignia for a squad deputy commander is a stripe with a five-pointed star above it. The squad commander's insignia is a single stripe with two five-pointed stars

above it.

The insignia for a deputy battalion commander has one narrow and one wide stripe and a five-pointed star above them. The battalion commander insignia has two stripes and a five-pointed star above them.

The insignia for the deputy squad commander has one narrow and one wide stripe and two five-pointed stars above them. The squad commander insignia has two stripes and two five-pointed stars above them.

The insignia for the deputy brigade commander has one narrow and one wide stripe and three five-pointed stars above them. The brigade commander's insignia has two stripes and three five-pointed stars above them.

The signs of the functions in the civil protection headquarters are in the form of a blue rectangle with dimensions of 7 x 7.5 cm. The functions are indicated by a golden yellow chevron with dimensions 5.6 x 2.6 cm, a narrower golden stripe with dimensions 5.6 x 0.3 cm, a wider golden stripe with dimensions

димензии 7 x 7,5 cm. Функциите се означуваат со златножолт шеврон (стропило) со димензии 5,6 x 2,6 cm, потесен златножолт правоаголен ширит со димензии 5,6 x 0,3 cm, поширок златножолт правоаголен ширит со димензии 5,6 x 0,6 cm и златножолта петокрака звезда со должина на краците од 1,5 cm (сл. 12).

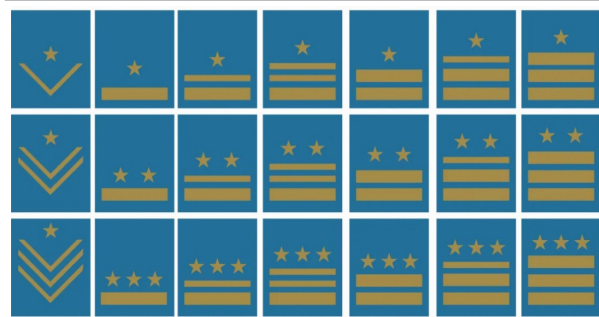
Ознаката за член на штаб во ОЗТ е со еден шеврон и една петокрака звезда над него. Ознаката за началник на штаб во ОЗТ е со два шеврона и една петокрака звезда над нив. Ознаката за командант на ЦЗ во ОЗТ е со три шеврона и една петокрака звезда над нив.

Ознаката за член на штаб во месна заедница е со еден правоаголен ширит и една петокрака звезда над него. Ознаката за началник на штаб во месна заедница е со еден правоаголен ширит и две петокраки звезди над него. Ознаката за командант на ЦЗ во месна заедница е со еден правоаголен ширит и три петокраки звезди над него.

Ознаката за член на штаб во општина (град) е со еден потесен и еден поширок правоаголен шеврон и една петокрака звезда над нив. Ознаката за началник на штаб во општина (град) е со еден потесен и еден поширок правоаголен шеврон и две петокраки звезди над нив. Ознаката за командант на ЦЗ во општина (град) е со еден потесен и еден поширок правоаголен шеврон и три петокраки звезди над нив.

Ознаката за член на штаб во град со повеќе општини е со два потесни и еден поширок правоаголен ширит и една петокрака звезда над нив. Ознаката за началник на штаб во град со повеќе општини е со два потесни и еден поширок правоаголен ширит и две петокраки звезди над нив. Ознаката за командант на ЦЗ во град со повеќе општини е со два потесни и еден поширок правоаголен ширит и три петокраки звезди над нив.

Ознаката за член на штаб во срез/област/регион е со два пошироки ширити и една петокрака звезда над нив. Ознаката за началник на штаб во срез/област/регион е со два пошироки ширити и две петокраки звезди над нив. Ознаката за командант на ЦЗ во срез/област/регион е со два поши-

Сл./Fig. 12

5.6 x 0.6 cm and golden yellow five-pointed star with a length of 1.5 cm. (Fig. 12)

The insignia for a member of staff in the Association of Associated Labour⁵ (OZT) has one chevron and a five-pointed star above it. The insignia for the chief of staff in the

OZT has two chevrons and a five-pointed star above them. The insignia for the commander of the Central Command in the OZT has three chevrons and a five-pointed star above them.

The insignia for a member of staff in a local community has one stripe and a five-pointed star above it. The insignia for a chief of staff in a local community has one stripe and two five-pointed stars above it. The insignia for the commander of the CC in a local community has one stripe and three five-pointed stars above it.

The insignia for a member of staff in a municipality (city) has one narrow and one wide stripe and a five-pointed star above them. The insignia for a chief of staff in a municipality (city) has one narrow and one wide stripe and two five-pointed stars above them. The insignia for the commander of the Central Command in a municipality has one narrow and one wide stripe and three five-pointed stars above them.

The insignia for a member of staff in a multi-municipal city has two narrow and one wide rectangular bands and a five-pointed star above them. The insignia for a chief of staff in a multi-municipal city has two narrow and one wide stripe and two five-pointed stars above them. The insignia for the commander of the CZ in a city with several municipalities has two narrow and one wide stripe and three five-pointed stars above them.

The insignia of a member of staff in a section/district/region is two wide stripes and a five-pointed star above them. The insignia of a chief of staff in a section/district/region is two wide stripes and two five-pointed stars above them. The CC in a section/district/region has two wide stripes and three five-pointed stars above them.

The insignia for a member of staff in republics and provinces has one narrow and two

роки ширити и три петокраки ѕвезди над нив.

Ознаката за член на штаб во републики и покраини е со еден тесен и два широки ширита и една петокрака ѕвезда над нив. Ознаката за началник на штаб во републики и покраини е со еден тесен и два широки ширита и две петокраки ѕвезди над нив. Ознаката за командант на ЦЗ во републики и покраини е со еден тесен и два широки ширита и три петокраки ѕвезди над нив.

Ознаката за член на сојузен штаб (федерација) е со три широки ширита и една петокрака ѕвезда над нив. Ознаката за началник на сојузен штаб (федерација) е со три широки ширита и две петокраки ѕвезди над нив. Ознаката за командант на ЦЗ на сојузен штаб (федерација) е со три широки ширита и три петокраки ѕвезди над нив.

НАГРАДИ НА ЦИВИЛНАТА ЗАШТИТА НА СФРЈ

Цивилната заштита на СФРЈ имала и свои награди – плакета и значка, кои биле регулирани на највисоко ниво, со Договор за прогласување на Денот на цивилната заштита и устанување плакета на цивилната заштита и значка на цивилната заштита (Службен, 19/1978, 665), потпишан на 10 март 1978 година во Белград помеѓу претставници на Сојузниот извршен совет и извршните совети на собранијата на сите шест републики и двете автономни покраини.

Основата за изработка на плакетата на цивилната заштита е тркалезна метална плоча со пречник од 80 mm. Врз плочата релјефно е втиснат знакот на цивилната заштита - рамностран триаголник во сина боја, со црвена петокрака ѕвезда во средината. Плакетата е вrameна со лаворов венец во сребренеста боја. Плакетата е изработена од томбак. Подлогата на плакетата е четириаголна плоча со големина од 120 x 100 mm. Врз четириаголната плоча од надворешната страна од лаворовиот венец е испишан називот: „Цивилна заштита“ - со кирилица и латиница на јазиците на народите на Југославија (српско-хрватски, словенечки и македонски јазик). Под лаворовиот венец се става со кирилица и латиница кратенката „СФРЈ“ (сл. 13).

Сл./Fig. 13

wide stripes and a five-pointed star above them. The insignia for a chief of staff in republics and provinces has one narrow and two wide stripes and two five-pointed stars above them. The insignia of the commander of the CC in republics and provinces is one narrow and two broad stripes and three five-pointed stars above them.

The insignia for a member of the Federal Staff (Federation) is three broad stripes and a five-pointed star above them. The insignia for the Chief of Federal Staff (Federation) is three broad stripes and two five-pointed stars above them. The insignia for the Commander of the Central Command of a Federal Headquarters (Federation) is three broad stripes and three five-pointed stars above them.

AWARDS OF THE CIVIL PROTECTION ORGANIZATION OF SFRY

The civil protection organization of SFRY also had its own awards - a plaque and a badge, which were regulated at the highest level, with the Agreement on the Proclamation of the Day of Civil Protection and the establishment of a plaque of the civil protection and a badge of the civil protection (Службен 19/1978, 665), signed on 10 March 1978 in Belgrade between representatives of the Federal Executive Council and the executive councils of the assemblies of all six republics and the two autonomous provinces.

The essence of the civil protection plaque is a round metal plate with a diameter of 80 mm. The sign of civil protection is embossed on the plate - an equilateral triangle in blue, with a red five-pointed star in the middle. The plaque is framed with a silver laurel wreath. The plaque is made of tombac (a zinc-copper alloy) with a size of 120 x 100 mm. On the outside of the laurel wreath is written the title: "Civilna Zaštita" (Civil Protection - in Cyrillic and Latin, the languages of the peoples of Yugoslavia (Serbo-Croatian, Slovenian and Macedonian)). Under the laurel wreath, the abbreviation "SFRJ" is placed in Cyrillic and Latin letters. (Fig. 13)

The plaque of civil protection is awarded to socio-political communities, socio-political and

Плакетата на цивилната заштита се доделува на општествено-политичките заедници, општествено-политичките и општествените организации, единиците и штабовите на цивилната заштита, организациите на здружен труд, месните заедници и другите самоуправни организации и заедници, единиците на вооружените сили на СФРЈ, работните луѓе и граѓаните за постигнати резултати во развојот на цивилната заштита, како и на странски делегации и странски државјани за соработка остварена во областа на цивилната заштита.

Плакетата на цивилната заштита, со соодветна диплома, ја доделува претседателот на Сојузниот извршен совет, на предлог од надлежните сојузни, покраински и републички органи. Плакетата на цивилната заштита се предава во кутија во сина боја, чија внатрешност е приспособена за сместување на плакетата (сл. 14).

Значката на цивилната заштита според мотивот и релјефот е идентична со плакетата на цивилната заштита, но без лаворов венец и писмо. Значката е работена од томбак, во тркалезен облик, со пречник од 12 mm, а по површината на релјефот и позлатена. На грбот на значката е прицврстена игла (сл. 15).

Значката на цивилната заштита ја доделува органот надлежен за цивилната заштита во општествено-политичката заедница. Значката на цивилната заштита им се доделува на работни луѓе и граѓани и на странски државјани.

Покрај плакетата на цивилната заштита која се доделувала во сите републики и покраини, своја плакета имал и Центарот за цивилна заштита на Сојузниот секретаријат за народна одбрана (ЦЦЗ ССНО). Изгледот на плакетата на ЦЦЗ ССНО е идентичен со плакетата на цивилната заштита на СФРЈ со мала разлика што во средината преку

social organizations, units and headquarters of civil protection, organizations of joint labor, local communities and other self-governing organizations and communities, units of the armed forces of SFRY, to working people and citizens for achievements in the development of civil protection, and to foreign delegations and foreign citizens in recognition of their cooperation in civil protection.

The civil protection plaque, with a corresponding diploma, is awarded by the president of the Federal Executive Council, on the proposal of the competent federal, provincial and republican authorities. The civil protection plaque is delivered in a blue box, the interior of which is adapted to accommodate the plaque. (Fig. 14)

The badge of the civil defense organization is identical in motif and relief to the plaque of the civil defense organization, but without the laurel wreath and lettering. The badge is round, made of tombac, with a diameter of 12 mm, and has a gilded surface. A pin is attached to the back of the badge. (Fig. 15)

The civil protection badge is awarded by the authority responsible for civil protection in the socio-political community. The badge of civil protection is awarded to working people and citizens, and to foreign nationals.

In addition to the civil protection plaque that was awarded in all republics and provinces, the Center for Civil Protection of the Federal Secretariat for National Defense (CCZ SSNO) also had its own plaque. The appearance of the plaque of the CCZ SSNO is identical to the plaque of the civil protection organization of the SFRY except that in the middle, over

Сл./Fig. 14

Сл./Fig. 15

Сл./Fig. 16

општиот знак на цивилната заштита со црвени емајлирани букви е испишана кратенката „CCZ“, а под лаворовиот венеч со црвени букви во два реда е испишано „Centarzacivilnuzaštitu SSNO“ (сл. 16).

Димензиите на плакетата се 7,5 x 6 cm. Плакетата се доделувала сместена во соодветна кутија во темно-кафеава боја (сл. 17).

Значката на ЦЦЗ ССНО според мотивот и релјефот е идентична со плакетата на ЦЦЗ ССНО, но без лаворов венеч и текст. Значката е изработена од томбак, во тркалезен облик, со пречник од 14 mm, а по површината на релјефот и позлатена. На грбот на значката е прицврстена игла (сл. 18).

Покрај овие сојузни награди на цивилната заштита на СФРЈ, важно е да се напомене дека единствено Републичкиот штаб за цивилна заштита на СР Хрватска имал сопствени одликувања – златен, сребрен и бронзен медал на цивилната заштита, златна значка на цивилната заштита и признание.

Златниот, сребрениот и бронзениот медал на цивилната заштита на СР Хрватска утврдени во 1985 година за извонредни, многу значајни и значајни резултати во организирањето и дејствувањето на цивилната заштита, се доделуваат на единиците, поединците и органите на цивилната заштита по повод Денот на цивилната заштита – 20 јуни. Златна значка на цивилната заштита и Признание се доделуваат за постигнати успеси во работата на подготовка, оспособување и развој на цивилната заштита (Kolar, 1988).

Медалите на цивилната заштита на СР Хрватска се во форма на круг со пречник од 35 mm. На предната страна во средина е претставен општиот знак на цивилната заштита, над него е испишан текст „CIVILNA ZAŠTITA“, а под него „SR HRVATSKE“. Знакот и текстот се опкружени со лаворов венеч. На задната страна во два реда е испишан текст „REPUBLIČKI ŠTAB CIVILNE ZAŠTITE“. Медалите се сместени во посебна кутија во темносина боја, а

Сл./Fig. 17

Сл./Fig. 18

the general insignia of the civil protection organization, appear in red enamel letters the abbreviation “CCZ”, and below the laurel wreath in red letters is written “Centar za civilnu zaštiti SSNO” in two rows. (Fig. 16)

The dimensions of the plaque are 7.5 x 6 cm. The plaque was awarded in an appropriate dark brown box. (Fig. 17)

The badge of CCZ SSNO is identical to the plaque of CCZ SSNO, but without the laurel wreath and text. The badge is

made of tombac, round-shaped, with a diameter of 14 mm, and the surface is embossed and gilded. A pin is attached to the back of the badge. (Fig. 18)

In addition to these federal awards of the civil protection organization of the SFRY, it is important to note that the Republic Headquarters for Civil Protection of SR Croatia had its own decorations - gold, silver and bronze medals of civil protection, and there was also a gold badge of civil protection.

The gold, silver and bronze medals of civil protection of SR Croatia established in 1985 were for outstanding, very significant, and significant, results in the organization and operation of the civil protection and were awarded to the units, individuals and bodies of civil protection on the occasion of the Civil Protection Day – 20 June. The Golden Badge of Civil Protection and Recognition were awarded for achievements in the work of preparation, training and development of civil protection (Kolar1988),

The medals of the civil defense of SR Croatia take the form of a circle with a diameter of 35 mm. On the front side, in the middle, the general sign of civil protection is presented, above it is written the text “CIVILNA ZAŠTITA”, and below it “SR HRVATSKE”. The sign and text are surrounded by a laurel wreath. The text “REPUBLIČKI ŠTAB CIVILNE ZAŠTITE” is written on the back in two lines. The medals are placed in a special dark blue box, and are worn

се носат закачени на темносина лента во форма на триаголник. Секој медал има и своја лента (рибон) на која во средина е прикачена минијатура на изведба на општиот знак на цивилната заштита (сл. 19, 20, 21).

Сл./Fig. 19

Сл./Fig. 20

Сл./Fig. 21

attached to a dark blue ribbon in the shape of a triangle. Each medal has its own ribbon on which a miniature version of the general sign of civil protection is attached in the middle. (Fig. 19, 20, 21)

Златната значка на цивилната заштита на СР Хрватска по изгледот и формата е идентична со значката на цивилната заштита на СФРЈ. Значката е целосно позлатена со 585%-14K злато, со тежина од 2,3 г. (сл. 22).

Медал во три степени и позлатена значка се доволен доказ за автентичноста на наградниот систем на цивилната заштита во СР Хрватска.

Сл./Fig. 22

The golden badge of the civil defense of SR Croatia is identical in appearance and form to the badge of the civil defense organization of SFRY. The badge is gold-plated with 585%-14K gold, weighing 2.3 g. (Fig. 22)

A medal (three degrees) and a gold-plated badge are sufficient proof of the authenticity of the award of civil protection in SR Croatia.

ЗНАКОТ НА ЦИВИЛНА ЗАШТИТА ВО СФРЈ

Употребата на општиот знак на Цивилната заштита на СФРЈ, како знак на припадност, била регулирана со посебен Правилник за начинот на употреба на знакот на цивилната заштита во СФРЈ од 1984 година (Службен 1984, 754).

Знакот на цивилната заштита се употребува како заштитен знак за обележување на припадниците на единиците, штабовите и другите органи на цивилната заштита, објектите.

Знакот на цивилната заштита се носи на капа, кошула, блуза, ветровка, наметка, лента за рака и знамиња на цивилната заштита (сл. 23, 24). Ако припадниците на единиците, штабовите и другите органи на цивилната заштита не располагаат со пропишаната облека поради која и да е причина, а се ангажираат во извршувањето на задачите на цивилната заштита во мир и во

Сл./Fig. 23

Сл./Fig. 24

THE INSIGNIA OF THE CIVIL PROTECTION ORGANIZATION OF SFRY

The use of the general insignia of the Civil Protection organization of the SFRY, as a sign of affiliation, was regulated by a special rulebook on the manner of use of the civil protection insignia in the SFRY from 1984 (Службен 1984, 754).

The insignia of the civil protection organization is used as a 'trademark' to indicate the members of units, headquarters and other organs of the civil protection facilities.

The insignia of the civil defense organization is worn on the cape, shirt, blouse, windcheater, armband and flags of the civil defense organization. (Fig. 23, 24) If the members of the units, headquarters and other organs of the civil protection organization do not have the prescribed clothes for whatever reason, and are engaged in the performance of the tasks of civil

војна, знакот на цивилната заштита го носат на лента за рака. Широчината на лентата со знакот на цивилната заштита треба да биде од 8 cm до 10 cm (сл. 25).

Сл./Fig. 25

Објектите, опремата и материјалните и транспортните средства што служат за потребите на цивилната заштита, заради распознавање се обележуваат со знакот на цивилната заштита. При обележувањето, знакот на цивилната заштита се истакнува на развојните површини или на знамињата на цивилната заштита видливи од повеќе правци.

Знакот на цивилната заштита што се употребува за обележување на објектите, опремата и материјалните и транспортните средства на цивилната заштита се изработува во големина која е сразмерна со површините на кои се истакнува и кои овозможуваат знакот да се гледа од земја и од воздух.

Знакот на цивилната заштита во мир се употребува, и тоа:

1) за обележување на припадниците на единиците, штабовите и другите органи на цивилната заштита кога се ангажирани во отстранувањето на последиците од елементарни и други несреќи и на други опасности во мир;

2) при учество на вежби, натпревари, смотри и пригодни свечености на цивилната заштита, на приеми на странски делегации, при снимање наставни филмови и др.;

3) за обележување објекти, опрема и материјални и транспортни средства наменети за цивилната заштита за времетраење на акцијата за спасување на настрадао и загрошено население и за време на вежби и смотри на цивилната заштита;

4) на кориците на учебници, прирачници, првила и упатства и на други публикации во кои се обработува проблематика од областа на цивилната заштита;

5) на амблеми, медали, повелби и плакети на цивилната заштита;

6) на пакети, бали и други видови пратки на помош што цивилната заштита ги упатува во одделни места во земјата или во странство како помош во случај на елементарни и други несреќи;

Знакот на цивилната заштита во војна се употребува, и тоа:

1) при ангажирање на припадниците на цивил-

protection, whether in peace or in war, they should display the sign of the civil protection organization on a wristband. The width of the band with the sign of the civil protection organization should be from 8 cm to 10 cm. (Fig. 25)

The objects, equipment, material and means of transport that serve the needs of civil protection are marked with the sign of the civil protection organization for the purpose of recognition. When marking, the sign of the civil protection organization is highlighted on the development areas or on the flags of the civil protection organization so as to be visible from various directions.

The sign of civil protection that is used to mark the facilities, equipment, material and means of transport of the civil protection organization is made to a size that is proportional to the surfaces on which it sits and that allow the sign to be seen from both the ground and from the air.

The sign of civil protection in peace is used, namely:

1) for identifying members of the units, headquarters and other bodies of the civil protection organization when they are engaged in tackling accidents and incidents;

2) during participation in exercises, competitions, parades and suitable celebrations of civil protection, at receptions of foreign delegations, during recording of educational films, etc.;

3) for the marking of facilities, equipment, material and means of transport intended for civil protection when responding to emergencies and during exercises and inspections of the civil protection organization;

4) on the covers of textbooks, manuals, rules and instructions and other publications that deal with issues in the field of civil protection;

5) on emblems, medals, charters and plaques of the civil protection organization;

6) on packages, bales and other types of aid shipments that the civil defense organization sends to various places in the country or abroad as aid in case of natural and other disasters.

The sign of civil protection in war is used, namely:

1) when engaging members of the civil defense

ната заштита во отстранувањето на последиците од воени дејства и од елементарни и други несреќи;

2) за обележување на објектите, опремата и материјалите и транспортните средства на цивилната заштита;

3) за обележување објекти наменети за цивилната заштита и за заштита на населението.

ЗАКЛУЧОК

Отсуството на директна забрана за промени на меѓународниот знак на државите им дава дискретна можност да го модифицираат знакот со додавање одредени национални или идеолошки елементи, т.е. обележја, текстуални натписи и сл. Од оваа практика не била исклучена ниту СФРЈ чијашто цивилна заштита имала свој специфичен и препознатлив амблем, базиран на меѓународниот, со вметната црвена петокрака ѕвезда како неизоставен идеолошки, но и државен симбол.

Цивилната заштита на СФРЈ како респектабилна организација и сила, имала свои автентични обележја и награди. Правилникот од 1975 година ги пропишува униформата и ознаките на припадниците на цивилната заштита. Станува збор за ознаки поделени во четири категории, и тоа:

1. општ знак и амблем на цивилната заштита;
2. ознаки на специјализираните единици;
3. ознаки на функциите во единиците на цивилната заштита; и
4. ознаки на функциите во штабовите на цивилната заштита.

Општиот знак, т.е. амблемот, за кој веќе стана збор, и амблемите на специјализираните единици, се дизајнирани врз основа на меѓународниот знак за распознавање на цивилната заштита, со што е испочитувано меѓународното право и е направена унификација. Ознаките од третата и четвртата група, всушност, се амблеми кои го претставуваат системот на рангирање и со нив на јасен и визуелен начин се означени функциите,

in the removal of the consequences of military actions and of other incidents;

2) for marking the facilities, equipment, materials and means of transport of civil protection;

3) for the marking of facilities intended for civil protection and for the protection of the population.

CONCLUSION

The absence of a direct ban on changes to the international sign gives states the discretionary opportunity to modify it by adding certain national or ideological elements, e.g. landmarks, text inscriptions, etc. SFRY was able to adapt its civil protection organization's insignia to create its own specific and recognizable emblem, based on the international one, by inserting a red five-pointed star as an indispensable ideological and state symbol.

The civil protection organization of SFRY as a respectable organization and force had its own authentic features and awards. The rulebook from 1975 prescribes the uniform and insignia of members of the civil protection organization. These are marks divided into four categories, namely:

1. general sign and emblem of the civil protection organization;
2. labels of the specialized units;
3. designations of the functions in the civil protection units; and
4. designations of the functions in the headquarters of the civil protection organization.

The general sign, that is, the emblem, which has already been mentioned, and the emblems of the specialized units, are designed based on the international recognition insignia of civil defense, which respects international law and its position within it. The insignias from the third and fourth groups are, in fact, emblems that represent the ranking system and with them the functions are

Општинскиот штаб на цивилната заштита во Свети Николе за време на воената вежба „Единство 83“, октомври 1983 год.
The municipal headquarters of the civil protection of the SFRY during the military exercise „Edinstvo 83“, October 1983.

т.е. звањата на припадниците на цивилната заштита. Станува збор за вкупно 35 ознаки, и тоа 14 ознаки на функции во единиците и 21 ознака на функции во штабовите на цивилната заштита, субординација од најниско до највисоко ниво на федерација.

Како речиси никоја друга земја, особено во т.н. Источен блок, цивилната заштита на СФРЈ имала доста развиени „разнолик“ систем на обележување на своите припадници. Сопствените награди – плакетата и значката, како високи награди на федерално ниво, коишто во основа го имаат, исто така, знакот на цивилната заштита, даваат уште поголема тежина на југословенската, но и на македонската фалеристика, бидејќи со нив се наградувани многубројни заслужни граѓани, организации и институции во СР Македонија.

На републичко ниво, во СР Македонија, во единиците, штабовите и другите органи на цивилната заштита (повереници на цивилната заштита, РХБ лаборатории и центри, одбори и тела за евакуација и засолнување), биле распоредени преку 280.000 припадници на цивилната заштита, што претставува опфатеност од 14 проценти од вкупниот број на населението, односно 22,4 проценти од работоспособното население во Републиката (Кузев 1995, 162).

По дисолуцијата на југословенската федерација, цивилната заштита во независна Македонија продолжи да функционира како дел од Министерството за одбрана и како Инспекција за заштита од пожари во Министерството за внатрешни работи, повеќе како теориски концепт отколку како реален конститутивен елемент на националната одбрана. Овие две организациски единици беа основата од која на 16 мај 2005 година е создадена Дирекцијата за заштита и спасување на Република Македонија како самостоен орган на државната управа, која одговара пред Владата на РМ.

marked in a clear and visual way. It amounts to a total of 35 designations: 14 designations of functions in the units and 21 designations of functions in the civil protection headquarters, subordinated from the lowest to the highest level of the federation.

Like almost no other country, especially in the so-called Eastern Bloc, the civil defense organization of the SFRY had a well-developed system of identifying the numerous roles and ranks of its members. Its own awards, the plaque and the badge, as high awards at the federal level, which basically also have the sign of civil protection, give even more “weight” to Yugoslav, but also to Macedonian phaleristics, because they are awarded to many meritorious citizens, organizations and institutions in SR Macedonia.

Припадници на единиците за прва помош на цивилната заштита во Свети Николе за време на воената вежба „Единство 83“, октомври 1983 год. / Members of the first aid units of the civil protection in Sveti Nikole during the military exercise „Edinstvo 83“, October 1983.

At the republic level, in SR Macedonia, over 280,000 members of the civil protection organization were deployed in the units, headquarters and other bodies of civil protection (trustees of the civil protection, Atomic Biological Chemical Protection laboratories and centers, boards and bodies responsible for evacuation and shelter), representing some 14 percent of the total population, that is, 22.4 percent of the able-bodied population in the Republic (Кузев 1995, 162).

After the dissolution of the Yugoslav federation, civil defense in independent Macedonia continued to function as part of the Ministry of Defense and as the Fire Protection Inspection in the Ministry of Interior, more as a theoretical concept than as a real constituent element of national defense. These two organizational units were the basis from which the Directorate for Protection and Rescue of the Republic of Macedonia was created on 16 May, 2005 as an independent body of the state administration, accountable to the Government of the Republic of Macedonia.

- 1 Од 1 март 2003 година ФЕМА го губи статусот на независна агенција и е ставена под надлежност на Министерството за внатрешна безбедност (Department of Homeland Security). Во 2006 година е дизајниран нов амблем и на системот за управување со вонредни ситуации (Emergency management), со што почнува постепено напуштање на стариот знак на цивилната одбрана. Престижниот весник „Њујорк тајмс“ во својот текст објавен на 1 декември 2006 година ова промена ја наслови „Логото на Цивилната одбрана умре на 67 години, некои тагуваат по неговото заминување“. <https://www.nytimes.com/2006/12/01/washington/01civil.html>

As of 1 March 2003, FEMA lost its status as an independent agency and was placed under the jurisdiction of the Department of Homeland Security. In 2006, a new emblem was designed for the emergency management system, which began the gradual abandonment of the old sign of civil defense. The prestigious New York Times headlined this change in its article published on December 1, 2006: “Civil Defense Logo Dies at 67, Some Mourn Its Passing.” <https://www.nytimes.com/2006/12/01/washington/01civil.html>

- 2 Овие симболи ги користела Исламската Република Иран до 1980 год., кога ја прифаќа црвената полумесечина како единствен хуманитарен симбол.

These symbols were used by the Islamic Republic of Iran until 1980, when it adopted the red crescent as the sole humanitarian symbol.

- 3 **Црвен крст** на бела основа, обратно од боите на знамето на Швајцарија, како меѓународен хуманитарен знак, е дизајниран во чест на швајцарскиот претприемач и филантроп Анри Динан (1828 - 1910), основоположник на Меѓународниот комитет на Црвениот крст. Амблемот е прифатен на Меѓународната конференција одржана во Женева во 1863 год. а официјално усвоен во 1864 година на Првата женевска конвенција.

A red cross on a white background, the reverse of the colors of the flag of Switzerland, as an international

humanitarian symbol, was designed in honor of the Swiss entrepreneur and philanthropist Henry Dunant (1828-1910), the founder of the International Committee of the Red Cross. The emblem was accepted at the International Conference held in Geneva in 1863. and officially adopted in 1864 in the First Geneva Convention.

- 4 Меѓународниот знак за јонизирачки зрачења или знак за радиоактивност (познат уште како „тролист“ или „вентилатор“) е усвоен во 1946 година на Универзитетот Калифорнија во Беркли од страна на Нелс Гарден, раководител на лабораторијата за зрачења. Првично создаден само за интерна употреба, овој знак по неколкуте одржани состаноци, во 1949 година е стандардизиран како црвено-розов (magenta) тролист во соодветени пропорции на сина основа и така почнува неговата широка примена, со многубројни модификации на боите, особено надвор од САД. Меѓународната организација за стандардизација го стандардизирала овој знак дури во 1975 година под називот Basic ionizing radiation symbol (ISO 361:1975). Денес симболот за радијација е најпознат како црн тролист поставен во жолт триаголник.

The international symbol for ionizing radiation or the symbol for radioactivity (also known as the “trefoil” or “fan”) was adopted in 1946 at the University of California at Berkeley by Nels Garden, head of the radiation laboratory. Originally created for internal use only, this sign, after several meetings, was standardized in 1949 as a red-pink (magenta) trefoil in appropriate proportions on a blue base, and thus began its wide application, with numerous color modifications, especially outside the United States. The International Organization for Standardization standardized this sign only in 1975 under the name Basic ionizing radiation symbol (ISO 361:1975). Today the radiation symbol is best known as a black trefoil set within a yellow triangle.

- 5 The term used from 1974 to designate companies according to the concept of Self-governing Socialism, which means that a company is an organization of working people who join in with their own labor and thus becoming a “shared owner”

БИБЛИОГРАФИЈА • BIBLIOGRAPHY

Женевски конвенции од 12 август 1949 и дополнителни протоколи од 1977 и 2005, (2019) Скопје: Црвен крст на Република Македонија

Кузев, Стојан, (1995) Цивилната одбрана како дел од системот на одбраната на Република Македонија (докторска дисертација), Скопје: Филозофски факултет - Институт за одбрана

Службен лист на СФРЈ бр. 19/1978.

Службен лист на СФРЈ бр. 27/1984.

„Charles Coiner“, <https://www.printmag.com/article/poster-opens-door-to-charles-t-coiner-history-lesson/>

„Emblem of Civil Defence (1949)“ <https://icdo.org/>

[about-icdo/symbols-icdo/emblem-of-civil-defence.html](https://icdo.org/about-icdo/symbols-icdo/emblem-of-civil-defence.html)

Kolar, Sonja, (1988) *Republičke nagrade i društvena priznanja SRH*, Zagreb: Muzej revolucije naroda Hrvatske.

Samardžija, Nenad, (2018) *Međunarodni položaj Civilne zaštite (Specijalistički diplomski stručni)* Karlovac: Veleučilište u Karlovcu

„Symbols of the Organization“ <https://icdo.org/about-icdo/symbols-icdo/emblems-of-icdo.html>

Vojni leksikon, (1981) Beograd: Vojnoizdavački zavod.